όποία άποδίδεται ἴση άξία καί γιά τήν όποία δέν ὑφίσταται σύστημα ἐπαγγελματικῆς κατατάξεως, νά ἔχει τήν δυνατότητα νά ἐπιτυγχάνει τήν ἀναγνώριση τοῦ ἰσαξίου τῆς ἐργασίας αὐτῆς, τό Ἡνωμένο Βασίλειο παρέβη τίς ὑποχρεώσεις πού ὑπέχει ἐκ τῆς συνθήκης.

2) Καταδικάζει τό Ἡνωμένο Βασίλειο στά δικαστικά ἔξοδα.

	Mertens de Wilmars	Bosco	Touffait
Due	Pescatore	Mackenzie Stuart	O'Keeffe
Koopmans	Everling	Χλωρός	Grévisse

Ἐδημοσιεύθη σέ δημοσία συνεδρίαση στό Λουξεμβοῦργο στίς 6 Ἰουλίου 1982.

Ὁ γραμματεύς

P. Heim

Ὁ πρόεδρος

J. Mertens de Wilmars

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΩΣ PIETER VERLOREN VAN THEMAAT ΠΟΥ ΑΝΕΠΤΥΧΘΗΣΑΝ ΣΤΙΣ 25 ΜΑΪΟΥ 1982 [1]

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Τό ἀντικείμενο τῆς διαφορᾶς

Ἡ Ἐπιτροπή ζητεῖ ἀπό τό Δικαστήριο νά ἀναγνωρίσει ὅτι τό Ἡνωμένο Βασίλειο, παραλείποντας νά θεσπίσει τίς ἀναγκαῖες νομοθετικές, κανονιστικές ἤ διοικητικές διατάξεις γιά τήν συμμόρφωσή του μέ τήν ὁδηγία τοῦ Συμβουλίου 75/117/ΕΟΚ, τῆς 10ης Φεβρουαρίου 1975, περί προσεγγίσεως τῶν νομοθεσιῶν τῶν Κρατῶν μελῶν πού ἀφοροῦν τήν ἐφαρμογή τῆς ἀρχῆς τῆς ἰσότητος τῶν ἀμοιβῶν μεταξύ ἐργαζομένων ἀνδρῶν καί γυναικῶν, παρέβη τίς ὑποχρεώσεις του ἐκ τῆς ὁδηγίας αὐτῆς ἐν σχέσει πρός τήν κατάργηση τῶν διακρίσεων γιά «ἐργασία στήν ὁποία ἀποδίδεται ἴση ἀξία».

Ἡ παρούσα εἶναι ἡ δεύτερη ὑπόθεση τήν ὁποία ἔφερε ἡ Ἐπιτροπή ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου δυνάμει τοῦ ἄρθρου 169 λόγω παραλείψεως ἑνός Κράτους μέλους νά

1 — Μετάφραση ἀπό τά ὁλλανδικά.

έφαρμόσει όρθῶς τήν ὁδηγία 75/117. Ἡ πρώτη ὑπόθεση ἀφοροῦσε τό Λουξεμβοῦργο, ἡ δέ ἐγγραφή της στό πρωτόκολλο τοῦ Δικαστηρίου ἔφερε τόν ἀριθμό 58/81. Ἡ προσφυγή κατά τοῦ Λουξεμβούργου διέφερε ἀπό τήν παρούσα κατά τό ὅτι ἐστηρίζετο ἐν μέρει σέ παράβαση τοῦ ἄρθρου 119 τῆς συνθήκης ΕΟΚ.

Κεντρικό ζήτημα τῆς παρούσης ὑποθέσεως εἶναι οἱ ὑποχρεώσεις τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου ὅσον ἀφορᾶ τήν φράση «ἐργασία στήν ὁποία ἀποδίδεται ἴση ἀξία» τῆς πρώτης παραγράφου τοῦ ἄρθρου 1 τῆς ὁδηγίας 75/117. Ἡ ἔννοια αὐτή δέν ἔχει ποτέ τεθεῖ ρητῶς ὑπό τήν κρίση τοῦ Δικαστηρίου. Στήν ὑπόθεση *Defrenne 2*, ἡ ὁποία ἀφοροῦσε τήν ἑρμηνεία τῶν σκοπῶν καί τοῦ πεδίου ἐφαρμογῆς τοῦ ἄρθρου 119, μερικές ἀπό τίς σκέψεις τῆς ἀποφάσεως εἶχαν ἀφιερωθεῖ στήν ἔννοια τῆς «ἐργασίας ἴσης ἀξίας». Ἐν τούτοις, οἱ περισσότερες ἀπό τίς ἄλλες ἀποφάσεις τοῦ Δικαστηρίου ἀφοροῦσαν εἰδικότερα τήν ἔννοια τῆς «ἰσότητος τῶν ἀμοιβῶν» καί δέν συνέτρεχε ἀνάγκη νά ἐξετασθεῖ κατά πόσο ὑπῆρχε ζήτημα «ἴδιας ἐργασίας ἤ ἐργασίας στήν ὁποία ἀποδίδεται ἴση ἀξία». Στήν ὑπόθεση 127/79, *Macarthys Limited* κατά *Smith* (Jurispr. 1980, σ. 1275), ἡ ἔννοια τῆς «ὁμοιας ἐργασίας» ἐξητάσθη διεξοδικότερα κατά τό ὅτι ἰδίως ἐδόθη ἀρνητική ἀπάντηση στό ἐρώτημα τοῦ ἐθνικοῦ δικαστηρίου ὡς πρός τό ἄν ἡ ἔννοια αὐτή ἐφαρμόζεται μόνο ὅταν ἄνδρες καί γυναῖκες παρέχουν τήν ἴδια ἐργασία κατά τόν ἴδιο χρόνο.

2. Ἡ ἐπίδικη ἐθνική νομοθεσία

Κατά τήν Ἐπιτροπή, ἡ νομοθεσία τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου πού ἀφορᾶ τήν ἀρχή τῆς ἰσότητος τῶν ἀμοιβῶν δέν ἀνταποκρίνεται στίς ἀπαιτήσεις τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου ὅσον ἀφορᾶ τήν «ἐργασία στήν ὁποία ἀποδίδεται ἴση ἀξία». Ἡ σχετική νομοθεσία εἶναι τό Equal Pay Act (νόμος περί ἰσότητος τῶν ἀμοιβῶν) τοῦ 1970, ὅπως ἐτροποποιήθη ἀπό τό Sex Discrimination Act (νόμο περί τῶν διακρίσεων λόγω φύλου) τοῦ 1975. Δυνάμει τοῦ Equal Pay Act, σέ κάθε σύμβαση ἐργασίας λογίζεται περιεχομένη μία ρήτρα ἰσότητος, ἐφ' ὅσον πρόκειται γιά ὅμοια ἐργασία («like work») ἤ γιά ἐργασία πού θεωρεῖται ἰσοδύναμη («work rated as equivalent»). Οἱ δύο αὐτές ἔννοιες ὁρίζονται στό ἄρθρο 1, παράγραφος 4, καί στό ἄρθρο 1, παράγραφος 5. Σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 1, παράγραφος 4, μία γυναίκα ἀπασχολεῖται σέ ὅμοια ἐργασία μέ ἐκείνη πού παρέχεται ἀπό ἄνδρες «ἄν ἡ ἐργασία της καί ἡ ἐργασία τῶν ἀνδρῶν εἶναι ἴδια ἤ παρόμοια σέ γενικές γραμμές».

Σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 1, παράγραφος 5, μία γυναίκα ἀπασχολεῖται σέ ἐργασία πού θεωρεῖται ἰσοδύναμη, ἄν στίς θέσεις ἐργασίας ἔχει ἀποδοθεῖ ἴση ἀξία σύμφωνα μέ ὁρισμένα κριτήρια (ὅπως εἶναι ἡ προσπάθεια, ἡ ἱκανότης, ἡ ἐξουσία λήψεως ἀποφάσεων) ἐπί τῇ βάσει ἑνός συστήματος ἀξιολογήσεως τῆς ἐργασίας σέ μία ἐπιχείρηση. Κατά τόν τρόπο αὐτό καλύπτονται πλήρως οἱ ἔννοιες τῆς «ἴδιας ἐργασίας ἤ ἐργασίας στήν ὁποία ἀποδίδεται ἴση ἀξία». Ἡ παρούσα διαδικασία ἀφορᾶ, ἐν σχέσει πρός τήν νομοθεσία τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου, θέσεις ἐργασίας πού δέν εἶναι τῆς ἴδιας ἤ σχεδόν ἴδιας φύσεως, οἱ ὁποῖες ὅμως δύνανται νά θεωρηθοῦν ἴσης ἀξίας παρά τίς διαφορές τους.

Ἡ νομοθεσία τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου ἔχει ὡς συνέπεια ὅτι στήν περίπτωση ἐργασίας ἡ ὁποία δέν εἶναι τῆς ἴδιας ἤ σχεδόν τῆς ἴδιας φύσεως, λογίζεται ἐνσωματωμένη στήν σύμβαση μιά ρήτρα ἰσότητος μόνο ἄν ἡ ἐργασία ἔχει κριθεῖ ἴσης ἀξίας ἐπί τῇ βάσει ἑνός συστήματος ἐπαγγελματικῆς κατατάξεως. Ὅπως προκύπτει ἀπό τή δικογραφία, ἕνα σύστημα ἐπαγγελματικῆς κατατάξεως δύναται νά ἐφαρμοσθεῖ σέ μία ἐπιχείρηση μόνο μέ τήν συναίνεση ἐκείνων τούς ὁποίους ἀφορᾶ, δηλαδή ἐπί ἐθελουσίας βάσεως. Κατά τήν γνώμη μου, τό γεγονός ὅτι ἡ ἐφαρμογή ἑνός τέτοιου συστήματος ἀξιολογήσεως ἐξαρτᾶται ἀπό τήν συμφωνία τοῦ ἐργοδότου ἔχει ἰδιαίτερη σημασία στήν παρούσα ὑπόθεση.

3. Τά κύρια ἐπιχειρήματα τῶν διαδίκων

Ἡ Ἐπιτροπή ἔχει τήν γνώμη ὅτι τό ἄρθρο 1 τῆς ὁδηγίας, ἰδίως δέ ἡ φράση «ἐργασία στήν ὁποία ἀποδίδεται ἴση ἀξία», ἐνισχύει τό ἄρθρο 119 τῆς συνθήκης. Κατά συνέπεια, ἐν ὄψει τῆς ἑρμηνείας τοῦ ἄρθρου 119 πού ἐδόθη στήν ὑπόθεση *Defrenne 2*, τά Κράτη μέλη ἔχουν καθῆκον νά λαμβάνουν τά ἀναγκαῖα μέτρα γιά τήν πλήρη ἐφαρμογή τῆς ἀρχῆς τῆς ἰσότητος τῶν ἀμοιβῶν. Κατά τήν νομοθεσία τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου, ἡ ἐφαρμογή τῆς ἀρχῆς αὐτῆς ἐπί ἐργασίας ἴσης ἀξίας ἐξαρτᾶται ἀπό τό ἄν οἱ συγκρινόμενες θέσεις ἐργασίας ἔχουν προηγουμένως κριθεῖ ὡς ἴσης ἀξίας βάσει ἑνός συστήματος ἐπαγγελματικῆς κατατάξεως. Κατά τήν Ἐπιτροπή, τοῦτο δέν ἀνταποκρίνεται πρός τίς ἀπαιτήσεις τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου. Διότι ἄν οἱ θέσεις ἐργασίας πού πρέπει νά συγκριθοῦν δέν ἔχουν ἤδη κριθεῖ ὡς ἴσης ἀξίας ἐπί τῇ βάσει ἑνός συστήματος ἐπαγγελματικῆς κατατάξεως, ὁ μισθωτός δέν δύναται νά κινήσει καμμία διαδικασία προκειμένου νά διαπιστωθεῖ ἄν δικαιοῦται νά διεκδικήσει ἴση ἀμοιβή. Ἄν ὁ ἐργοδότης δέν εἶναι διατεθειμένος νά ἐφαρμόσει αὐτό τό σύστημα, ὁ ἐργαζόμενος δέν δύναται νά ἐπικαλεσθεῖ καμμία ρήτρα ἰσότητος.

Τό Ἡνωμένο Βασίλειο ὑποστηρίζει ὅτι τό Equal Pay Act ἀποτελεῖ ὀρθή ἐφαρμογή τῆς ὁδηγίας. Κατά συνέπεια ζητεῖ νά ἀπορριφθεῖ ἡ προσφυγή τῆς Ἐπιτροπῆς. Τό Ἡνωμένο Βασίλειο ἔχει τήν γνώμη ὅτι οἱ ἐπιταγές τῆς ὁδηγίας ἔχουν ἐφαρμογή μόνο ὅταν οἱ θέσεις ἐργασίας ἔχουν *ἤδη* κριθεῖ ὡς ἴσης ἀξίας. Οὔτε τό ἄρθρο 119 οὔτε ἡ ὁδηγία ἀπονέμουν στούς κατ' ἰδίαν μισθωτούς τό δικαίωμα νά προβαίνουν σέ ἐνέργειες προκειμένου νά προσδιορισθεῖ ἡ ἀξία τῶν θέσεων ἐργασίας πού πρέπει νά συγκριθοῦν. Στό σημεῖο αὐτό τό Ἡνωμένο Βασίλειο ἀναφέρεται στήν φράση «στήν ὁποία ἀποδίδεται ἴση ἀξία» τοῦ ἄρθρου 1 τῆς ὁδηγίας, δίνοντας ἔμφαση στήν λέξη «ἀποδίδεται». Τό κείμενο, ἐπομένως, δέν κάνει γενικῶς λόγο γιά «ἐργασία ἴσης ἀξίας». Ἐπί πλέον, ἡ πρώτη αὐτή παράγραφος πρέπει νά ἀναγνωσθεῖ σέ συνδυασμό μέ τήν δεύτερη παράγραφο, ἡ ὁποία ἀναφέρεται στήν χρήση ἑνός συστήματος ἐπαγγελματικῆς κατατάξεως. Ἕπεται ὅτι σύμφωνα καί μέ τήν ὁδηγία ἡ ἴση ἀξία πρέπει νά προσδιορίζεται ἐπί τῇ βάσει ἑνός συστήματος ἐπαγγελματικῆς κατατάξεως. Πράγματι, δέν ὑπάρχει ἄλλη μέθοδος συγκρίσεως διαφορετικῶν θέσεων ἐργασίας.

4. Σκοπός τοῦ ἄρθρου 119

Γιά τήν ἐπίλυση τῆς παρούσης διαφορᾶς εἶναι ἀναγκαῖο ἀκόμη μιά φορά νά προσδιορισθεῖ ὁ σκοπός καί τό πεδίο ἐφαρμογῆς τοῦ ἄρθρου 119 καί, κατά τό ἀναγκαῖο μέτρο, νά ἐξετασθεῖ ἄν ἡ ὁδηγία 75/117 προχωρεῖ ἀκόμη περισσότερο.

Τό Δικαστήριο ἀνέπτυξε τόν σκοπό καί τό πεδίο ἐφαρμογῆς τοῦ ἄρθρου 119 ἰδίως στήν ἀπόφασή του *Defrenne 2*, ὑπόθεση 43/75 (Jurispr. 1976, σ. 455). Στήν ἀπόφαση ἐκείνη ἐδέχθη ὅτι δυνάμει τοῦ ψηφίσματος τῶν Κρατῶν μελῶν, τοῦ 1961, κάθε διάκριση, ἄμεση ἤ ἔμμεση, ἔπρεπε νά ἐξαλειφθεῖ ἐντελῶς μέχρι τῆς 31ης Δεκεμβρίου 1964 (σκέψη 48). Κατά τήν ἄποψη τοῦ Δικαστηρίου, τό ψήφισμα ἐκεῖνο ἀπεσαφήνισε τήν ἀρχή τῆς ἰσότητος τῶν ἀμοιβῶν, ὅπως διατυπώνεται στό ἄρθρο 119. Γιά νά ἐπισπευσθεῖ ἡ πλήρης ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 119, ἐθεσπίσθη ἡ ὁδηγία 75/117. Σύμφωνα μέ τήν ἀπόφαση, ἡ ὁδηγία αὐτή εἶχε σκοπό «νά ἐνθαρρύνει τήν ὀρθή ἐφαρμογή τοῦ

ἄρθρου 119 μέσω μιᾶς σειρᾶς μέτρων λαμβανομένων ἐπί ἐθνικοῦ ἐπιπέδου, μέ σκοπό ἰδίως νά ἐξαλειφθοῦν ἔμμεσες μορφές διακρίσεων» (σκέψη 60).

Ἀπό αὐτό, κατά τήν γνώμη μου, συνάγεται ὅτι τό ἄρθρο 119, ὅπως συμπληρώνεται ἀπό τίς λεπτομερέστερες διατάξεις τῆς ὁδηγίας 75/117, ἔχει σκοπό τήν ἐξάλειψη κάθε διακρίσεως, ἀμέσου ἤ ἐμμέσου, ὅσον ἀφορᾶ τήν ἀρχή τῆς ἰσότητος τῶν ἀμοιβῶν. Μόνο ὁ ὅρος «ὅμοια ἐργασία» ἐμφανίζεται στό ἄρθρο 119. Ἐν τούτοις, στήν πρώτη παράγραφο τοῦ ἄρθρου 1 τῆς ὁδηγίας, χρησιμοποιεῖται τό κριτήριο τῆς ἴδιας ἐργασίας ἤ ἐργασίας στήν ὁποία ἀποδίδεται ἴση ἀξία. Στήν σκέψη 20 τῆς ἀποφάσεως *Defrenne 2* τό Δικαστήριο παρετήρησε ὅτι αὐτή ἡ ἐπέκταση τοῦ στενοῦ κριτηρίου τῆς «ὅμοιας ἐργασίας» εἶναι σύμφωνη ἰδίως μέ τήν σύμβαση 100, περί ἰσότητος τῶν ἀμοιβῶν, ἡ ὁποία κατηρτίσθη ἀπό τήν Διεθνή Ὀργάνωση Ἐργασίας τό 1951 καί τό ἄρθρο 2 τῆς ὁποίας καθιερώνει τήν ἀρχή τῆς «ἴσης ἀμοιβῆς γιά ἐργασία ἴσης ἀξίας». Μολονότι ἡ ἐν λόγω σκέψη ἀναφέρεται σέ μιά ἐπέκταση τοῦ στενοῦ κριτηρίου τῆς «ὅμοιας ἐργασίας», κατά τήν γνώμη μου ἡ ἐπέκταση αὐτή πρέπει, ὑπό τό φῶς τῆς νομολογίας τοῦ Δικαστηρίου, νά ληφθεῖ ὡς διευκρίνηση αὐτοῦ τοῦ ὅρου τοῦ ἄρθρου 119. Αὐτό τουλάχιστον προκύπτει κατά τήν γνώμη μου καί ἀπό τήν σκέψη 54 τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς, ἰδίως ὅμως ἀπό τήν σκέψη 21 τῆς ἀποφάσεως στήν ὑπόθεση 69/80, *Worringham* (Συλλογή 1981, σ. 767, στήν σ. 791), σύμφωνα μέ τήν δεύτερη πρόταση τῆς ὁποίας «... τό ἄρθρο 1 τῆς ὁδηγίας ἐπεξηγεῖ ὅτι ἡ ἔννοια "ὅμοια ἐργασία", πού περιέχεται στό ἄρθρο 119, παράγραφος 1 τῆς συνθήκης, περιλαμβάνει περιπτώσεις "ἐργασίας στήν ὁποία ἀποδίδεται ἴση ἀξία" ...». Ἔχω ἐπίσης τήν γνώμη ὅτι ἀπό τήν σκέψη 20 τῆς προαναφερθείσης ἀποφάσεως *Defrenne* 2 συνάγεται ὅτι τό Δικαστήριο δέχεται ὅτι ἡ φράση «ἐργασία ἴσης ἀξίας», πού ἐμφανίζεται στήν σύμβαση τῆς Διεθνοῦς Ὀργανώσεως Ἐργασίας, ἀντιστοιχεῖ πρός τόν ὅρο «ἐργασία στήν ὁποία ἀποδίδεται ἴση ἀξία», ἡ ὁποία χρησιμοποιεῖται στήν ὁδηγία. Σύμφωνα μέ τήν ἀπόφαση *Defrenne 2*, ἑπομένως, ἡ ὁδηγία ἀφ' ἑνός μέν ἀποβλέπει στήν πλήρη πραγμάτωση τοῦ σκοποῦ τοῦ ἄρθρου 119, ἰδίως στό πεδίο τῶν ἐμμέσων διακρίσεων (σκέψεις 53 καί 60), ἀφ' ἑτέρου δέ προσδιορίζει τό καθ' ὕλη πεδίο ἐφαρμογῆς τοῦ ἄρθρου 119 καί θεσπίζει διάφορες διατάξεις «κύριος σκοπός τῶν ὁποίων εἶναι ἡ βελτίωση τῆς ἐννόμου προστασίας τῶν ἐργαζομένων πού ἐνδέχεται νά ἀδικοῦνται λόγω μή ἐφαρμογῆς τῆς ἀρχῆς τῆς ἰσότητος τῶν ἀμοιβῶν, τήν ὁποία θεσπίζει τό ἄρθρο 119» (σκέψη 54). Σχετική διάταξη περιέχεται στό ἄρθρο 2 τῆς ὁδηγίας. Ἀπό τό ἄρθρο αὐτό συνάγεται ἐπίσης ὅτι ἡ ἀρχή αὐτή πρέπει νά ἀποτελεῖ δικαίωμα γιά τό ὁποῖο παρέχεται ἔννομη προστασία. Τοῦτο προέκυπτε ἤδη σαφῶς ἀπό τό ἄμεσο ἀποτέλεσμα τοῦ ἄρθρου 119. Ἐν τούτοις, σύμφωνα μέ τήν ἀνωτέρω διάταξη τῆς ὁδηγίας, τέτοιο δικαίωμα θά πρέπει ἐπίσης νά δημιουργηθεῖ ὅσον ἀφορᾶ τίς ἔμμεσες διακρίσεις, δεδομένου ὅτι, ὅπως ἐδέχθη τό Δικαστήριο στήν ἀπόφασή του, ἀντικείμενο τῆς ὁδηγίας εἶναι ἰδίως αὐτές οἱ διακρίσεις.

Θά ἤθελα σχετικῶς νά τονίσω ὅτι τό ἄρθρο 119, ἐν συνδυασμῷ ἐνδεχομένως πρός τήν ὁδηγία 75/117, ἔχει σημασία ἐν προκειμένῳ, ὄχι μόνο λόγω τοῦ ἀμέσου ἀποτελέσματός του, πού ἀποτελοῦσε κατά τήν ἑρμηνεία του καί τήν σπουδαιότερη λειτουργία του, ἀλλά καί ἐπειδή ἐπιπροσθέτως ἐπιβάλλει στά Κράτη μέλη τήν θέσπιση τῶν ἀναγκαίων μέτρων γιά τήν ἐφαρμογή τῆς ἀρχῆς καί στό πεδίο τῶν ἐμμέσων διακρίσεων. Ὑπό ποία ἔννοια λαμβάνει τόν ὅρο αὐτό τό Δικαστήριο διευκρινίσθη στίς σκέψεις 18 καί 19 τῆς ἀποφά-

σεως *Defrenne 2* καί ἐπανελήφθη ἀργότερα στήν σκέψη 15 τῆς ἀποφάσεως *Macarthys*. Κατά τήν γνώμη μου, ὁ ὅρος καλύπτει ἐκεῖνες τίς καταστάσεις, κατά τίς ὁποῖες τά δικαστήρια δέν δύνανται ἀπ' εὐθείας νά διαγνώσουν διακρίσεις βασιζόμενες στό φύλο. Στίς περιπτώσεις αὐτές, εἶναι ἀναγκαῖο νά ἔχουν προηγουμένως θεσπισθεῖ κριτήρια ἀξιολογήσεως ἀπό τά νομοθετικά σώματα. Ἡ σκέψη 19 τῆς ἀποφάσεως *Defrenne 2* δέχεται ὅτι:

«Δέν εἶναι δυνατό νά μή ἀναγνωρισθεῖ ὅτι ἡ πλήρης πραγμάτωση τοῦ ἐπιδιωκομένου ἀπό τό ἄρθρο 119 σκοποῦ, μέσω τῆς ἐξαλείψεως, κάθε διακρίσεως, ἀμέσου ἤ ἐμμέσου, μεταξύ ἐργαζομένων ἀνδρῶν καί γυναικῶν, ὄχι μόνο ὅσον ἀφορᾶ ἀτομικές ἐπιχειρήσεις ἀλλά καί ὁλοκλήρους τομεῖς τῆς βιομηχανίας, ἀκόμη δέ καί τό οἰκονομικό σύστημα ὡς σύνολο, ἐνδέχεται σέ ὁρισμένες περιπτώσεις νά προϋποθέτει τήν ἐπεξεργασία κριτηρίων γιά τήν ἐφαρμογή τῶν ὁποίων καθίσταται ἀναγκαία ἡ λήψη καταλλήλων μέτρων σέ κοινοτικό καί ἐθνικό ἐπίπεδο.»

Ἀπό τήν ἐπόμενη σκέψη (20) συνάγω ὅτι τό Δικαστήριο ἀναφερόταν ἐδῶ στόν ὅρο ἀκριβῶς «ἐργασία ἴσης ἀξίας». Ἄν τοῦτο εἶναι ἀληθές, θά ἦταν ἴσως χρήσιμο νά καθορισθοῦν προηγουμένως τά κριτήρια βάσει τῶν ὁποίων ἀξιολογοῦνται (διαφορετικές) θέσεις ἐργασίας. Αὐτό δύναται νά ἔχει ἀξία ἰδίως ἄν χρησιμοποιεῖται ἕνα σύστημα ἐπαγγελματικῆς κατατάξεως. Ἐν τούτοις, ὅπως ἐμφαίνεται ἀπό τήν ἔκθεση τῆς Ἐπιτροπῆς, πού συνετάγη κατ' ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 9 τῆς ὁδηγίας, δέν πρέπει νά λησμονεῖται ὅτι δέν ὑπάρχουν γενικῶς ἀποδεκτά συστήματα στά Κράτη μέλη καί ὅτι ἀκόμη καί στά κατ' ἰδίαν Κράτη μέλη χρησιμοποιοῦνται διαφορετικές μέθοδοι (ἔκθεση τῆς Ἐπιτροπῆς, σελίδες 65-83). Ἐπί παραδείγματι, μόνο στήν Ὁλλανδία χρησιμοποιοῦνται τουλάχιστον 40 διαφορετικά συστήματα ἀξιολογήσεως τῆς ἐργασίας σέ διαφόρους τομεῖς τῆς βιομηχανίας καί στίς ἐπιχειρήσεις, ὅπως ἐμφαίνεται ἀπό τήν ἔκθεση τοῦ A. W. Govers «Gelijkheid van vrouw en man in het Europees sociaal recht», 1981, σ. 29, στήν ὁποία ἔχω ἤδη ἀναφερθεῖ σέ προηγούμενες προτάσεις μου στήν ὑπόθεση *Burton*, 19/81, (Συλλογή 1982, σ. 579).

Εἶναι ἄξια προσοχῆς ἡ ἀναφορά τῆς Ἐπιτροπῆς στήν γερμανική νομοθεσία στήν σελίδα 9 τῶν ἀπαντήσεών της στά πρόσθετα ἐρωτήματα τοῦ Δικαστηρίου ὡς πρός ἄλλες μεθόδους ἀξιολογήσεως τῶν θέσεων ἐργασίας πλήν τῆς ἀξιολογήσεως βάσει ἑνός συστήματος ἐπαγγελματικῆς κατατάξεως. Στήν ἐπεξήγηση τοῦ ὅρου «ἐργασία ἴσης ἀξίας», πού συνοδεύει τόν γερμανικό νόμο, ἀναφέρεται ὅτι ὁ ὅρος αὐτός πρέπει νά καθορίζεται ἀντικειμενικῶς καί ὅτι σχετικές ἐνδείξεις δύνανται ἐπίσης νά παρέχονται ἀπό τίς συλλογικές συμβάσεις ἤ ἀπό τήν γενική «Verkehrsanschauung» (τά κρατοῦντα συναλλακτικά ἤθη), ἀκριβῶς ἐπειδή δέν ὑπάρχει ἕνα γενικῶς ἀποδεκτό σύστημα ἐπαγγελματικῆς κατατάξεως. Ἀπό τήν ἔκθεση τῆς Ἐπιτροπῆς ἐμφαίνεται ὅτι καί τά γαλλικά δικαστήρια προσδιορίζουν «τήν ἴση ἀξία» διαφορετικῶν θέσεων ἐργασίας χωρίς ἕνα σύστημα ἐπαγγελματικῆς κατατάξεως. Τήν συνάγουν ἀπό «τίς περιστάσεις τῆς ὑποθέσεως», μεταξύ τῶν ὁποίων δύναται νά ἀποτελεῖ σημαντικό παράγοντα τό γεγονός ὅτι μία συλλογική σύμβαση ἐργασίας κατατάσσει μία θέση ἐργασίας σέ ὁρισμένη ἐπαγγελματική κατηγορία (ἀποφάσεις τοῦ Cour de Cassation τῆς 24ης Νοεμβρίου 1976 καί τῆς 22ας Ἰουνίου 1977, πού μνημονεύονται στήν ἔκθεση τῆς Ἐπιτροπῆς, σ. 43).

5. Ἐφαρμογή στά Κράτη μέλη τῆς ἀρχῆς τῆς «ἐργασίας ἴσης ἀξίας»

Γιά λόγους τάξεως νομίζω ὅτι εἶναι χρήσιμο νά ἀναφερθεῖ ὅτι, ὅπως προκύπτει ἀπό τήν ἔκθεση τῆς Ἐπιτροπῆς καί ὅπως ἐπιβεβαιώνεται ἀπό τίς ἀπαντήσεις στά πρόσθετα ἐρωτήματα, ὅσον ἀφορᾶ τήν ἐφαρμογή τῆς ἀρχῆς τῆς ἰσότητος τῶν ἀμοιβῶν, ὁ ὅρος «ἐργασία ἴσης ἀξίας» περιελήφθη στήν νομοθεσία τῶν περισσο-

τέρων Κρατῶν μελῶν αὐτούσιος καί ὅπως εἶχε. Κατά κανόνα, ὁ ὅρος αὐτός ἐνσωματώνεται στήν φράση «ἴδια ἐργασία ἤ ἐργασία ἴσης ἀξίας». Ὅσον ἀφορᾶ τήν δανική νομοθεσία, εὑρίσκεται τώρα ὑπό ἐξέταση τό θέμα κατά πόσο ὁ ὅρος «samme arbejde» ἀντιστοιχεῖ πρός τόν ὅρο «ἐργασία ἴσης ἀξίας». Ἡ ἰρλανδική νομοθεσία ἀναφέρεται σέ «like work», ἀλλά ὁ ὅρος αὐτός περιλαμβάνει ὄχι μόνο τήν ὅμοια ἤ σχεδόν ὅμοια ἐργασία, ἀλλά καλύπτει ἐπίσης ρητῶς καί τήν ἐργασία ἴσης ἀξίας. Ἡ ὁλλανδική νομοθεσία μνημονεύει μόνο τήν ἐργασία ἴσης ἀξίας καί συνεπῶς δέν ἀναφέρεται στόν ὅρο «ὅμοια ἐργασία».

6. Ἐπίλυση τῆς διαφορᾶς

Ὅπως ἤδη ἀνέφερα, ἔχω τήν γνώμη ὅτι ἀναγκαία ἀφετηρία γιά τήν ἐπίλυση τῆς διαφορᾶς εἶναι οἱ σκοποί τοῦ ἄρθρου 119, ὅπως ἑρμηνεύθησαν στήν ἀπόφαση τοῦ Δικαστηρίου *Defrenne 2* καί ὅπως συνεπληρώθησαν μέ τήν ὁδηγία 75/117. Σύμφωνα μέ τήν ἀπόφαση ἐκείνη, κάθε διάκριση, ἄμεση ἤ ἔμμεση, πρέπει νά καταργηθεῖ. Κάθε μισθωτός ἔχει δικαίωμα πρός τοῦτο, τό ὁποῖο ὄχι μόνο ἐπιτρέπει τήν ἄμεση ἐπίκληση τοῦ ἄρθρου 119, ἀλλά ἐφαρμόζεται ἐπίσης καί στίς καταστάσεις οἱ ὁποῖες ἀποδεικνύεται ὅτι συνιστοῦν ἔμμεση διάκριση. Ὅσον ἀφορᾶ τήν κατηγορία αὐτή τῶν διακρίσεων, τό ἄρθρο 119 καί ἡ ὁδηγία, ἰδίως τά ἄρθρα 2 καί 6 τῆς ὁδηγίας αὐτῆς, ἐπιβάλλουν στά Κράτη μέλη νά λύσουν τά ἀναγκαῖα μέτρα προκειμένου νά ἐξασφαλισθεῖ ἡ ἐφαρμογή τῆς ἀρχῆς τῆς ἰσότητος τῶν ἀμοιβῶν.

Ἡ εἰκόνα πού προκύπτει ἀπό τήν ἐξέταση τῆς νομοθεσίας τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου ὅσον ἀφορᾶ τόν ὅρο «ἐργασία ἴσης ἀξίας» ἐν σχέσει πρός τόν σκοπό αὐτό ἔχει ὡς ἑξῆς. Τό γεγονός ὅτι δυνάμει τῆς νομοθεσίας τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου ἡ ἀξιολόγηση τῶν διαφόρων θέσεων ἐργασίας πρέπει νά γίνεται βάσει ἑνός συστήματος ἐπαγγελματικῆς κατατάξεως εἶναι ἀναμφιβόλως ἐπιδοκιμαστέα. Καί τοῦτο διότι, ὅπως προκύπτει ἀπό τήν δικογραφία, μέ τίς ὑπάρχουσες σήμερα γνώσεις αὐτή ἡ μέθοδος ἀξιολογήσεως τῆς ἐργασίας εἶναι ἡ πλέον ἀντικειμενική, συνήθως δέ βασίζεται σέ ἐπιστημονικῶς καθορισμένα κριτήρια. Ὅπως προανέφερα, δέν ὑφίσταται ἀκόμη ἕνα γενικῶς ἀποδεκτό σύστημα ἀξιολογήσεως, μέ ἀποτέλεσμα νά χρησιμοποιοῦνται διαφορετικές μέθοδοι σέ καθένα ἀπό τά διάφορα Κράτη μέλη.

Λόγω τοῦ ὅτι ἡ μέθοδος αὐτή εἶναι ὑποχρεωτική, ἐνῶ ταυτοχρόνως ἡ ἐφαρμογή της σέ μία ἐπιχείρηση εἶναι προαιρετική ἤ ἐξαρτᾶται ἀπό τήν συναίνεση τοῦ ἐργοδότου, δέν πραγματώνεται ὁ σκοπός τοῦ ἄρθρου 119, δηλαδή ἡ πλήρης κατάργηση τῶν μισθολογικῶν διακρίσεων καί γιά τήν ἐργασία ἴσης ἀξίας. Ὑπό τίς συνθῆκες αὐτές, εἶναι νοητό, ἰδίως λόγω τοῦ ὅτι ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεση τοῦ ἐργοδότου, νά συνεχίζεται ἡ καταβολή διαφορετικῶν ἀμοιβῶν γιά ἐργασία (ὑποθετικῶς) ἴσης ἀξίας.

Χωρίς τήν συναίνεση τοῦ ἐργοδότου του ὁ μισθωτός δέν δύναται νά προβεῖ ὁ ἴδιος στίς ἀπαιτούμενες ἐνέργειες γιά τόν προσδιορισμό τῆς ἀξίας διαφορετικῶν θέσεων ἐργασίας, πράγμα πού ἐπεβεβαιώθη κατά τήν ἐπ' ἀκροατηρίου συζήτηση ἀπό τόν πληρεξούσιο τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου.

Ἡ προηγουμένη χρήση, γιά τήν ἀξιολόγηση τῆς ἐργασίας, ἑνός συστήματος ἀξιολογήσεως τῶν θέσεων ἐργασίας ἀπαιτεῖται ἐπίσης, ἐπί παραδείγματι, καί ἀπό τήν νομοθεσία τῶν Κάτω Χωρῶν. Ἡ νομοθεσία τῶν Κάτω Χωρῶν ὁρίζει ὅμως ὅτι ἐλλείψει τέτοιου συστήματος ἡ ἐργασία πρέπει νά ἀξιολογεῖται «κατά δικαία κρίση». Δέν νομίζω ὅτι θά ἦταν χρήσιμο νά ἐξετασθεῖ τί εἶναι «δικαία κρίση». Εἶναι ὅμως ἀξιοσημείωτο ὅτι ἡ νομοθεσία τῶν Κάτω

Χωρῶν προνοεῖ καί γιά τήν περίπτωση κατά τήν ὁποία δέν ὑφίσταται σύστημα ἀξιολογήσεως τῆς ἐργασίας, πρόνοια τήν ὁποία δέν λαμβάνει ἡ νομοθεσία τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου.

Δέν ἀπόκειται στό Δικαστήριο νά ὑποδείξει τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο τό Ἡνωμένο Βασίλειο πρέπει νά προσαρμόσει τήν νομοθεσία του προκειμένου νά ἐξασφαλισθεῖ ὅτι ἡ ἀρχή τῆς ἰσότητος τῶν ἀμοιβῶν γιά ἐργασία ἴσης ἀξίας πράγματι ἐφαρμόζεται σέ κάθε περίπτωση. Εἶναι σημαντικό νά σημειωθεῖ ὅτι τά Κράτη μέλη πρέπει ἐν προκειμένω νά λαμβάνουν ἐπί πλέον ὑπ' ὄψη τίς «ἐθνικές συνθῆκες καί τό νομικό τους σύστημα», ὅπως ὁρίζεται στό ἄρθρο 6 τῆς ὁδηγίας. Σ' αὐτό ἀκριβῶς τό πεδίο ἡ πρακτική τῶν Κρατῶν μελῶν ποικίλλει σημαντικά λόγω τοῦ διαφορετικοῦ βαθμοῦ ἐλευθερίας πού διαθέτουν οἱ ἐργοδότες καί οἱ ἐργαζόμενοι. Ἐν πάση ὅμως περιπτώσει, τό ἀποτέλεσμα, τήν ἐπίτευξη τοῦ ὁποίου πρέπει νά ἐξασφαλίσουν τά Κράτη μέλη δυνάμει τοῦ ἄρθρου 119 καί τῆς ὁδηγίας καί τό ὁποῖο συνοψίζω καί πάλι κατωτέρω, εἶναι κατά τήν γνώμη μου σαφές. Τά Κράτη μέλη ὑποχρεοῦνται νά λάβουν τά ἀναγκαῖα μέτρα γιά τήν ἐπίτευξη τοῦ ἀποτελέσματος αὐτοῦ.

Δέν νομίζω ὅτι ὅσα ἀνέπτυξα ἀνωτέρω ἀναιροῦνται ἀπό τήν ἑρμηνεία τήν ὁποία ἀποδίδει τό Ἡνωμένο Βασίλειο στήν ἔκφραση «ἐργασία στήν ὁποία ἀποδίδεται ἴση ἀξία», πού χρησιμοποιεῖται στό ἄρθρο 1 τῆς ὁδηγίας ἢ ἀπό τήν σύγκριση τῆς ἐκφράσεως μέ τήν δεύτερη παράγραφο τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ, ἡ ὁποία ἀναφέρεται σέ ἕνα «σύστημα ἐπαγγελματικῆς κατατάξεως». Κατά πρῶτο, τό ἄρθρο δέν διευκρινίζει ἀπό ποιόν καί πότε ἀποδίδεται ἡ ἴση ἀξία. Συνεπῶς, δέν ἀποκλείει τήν πιθανότητα αὐτό νά γίνει ἐπί παραδείγματι ἀπό τό δικαστήριο, ὅταν ἡ ὑπόθεση ἀχθεῖ ἐνώπιόν του. Ἐν ὄψει τῶν σκοπῶν τοῦ ἄρθρου 119 καί τῆς ὁδηγίας, ὅπως προσδιορίσθησαν στίς προαναφερθεῖσες ἀποφάσεις τοῦ Δικαστηρίου, πρέπει νά εἶναι δυνατό σέ κάθε περίπτωση νά διαγνωσθεῖ ἡ ἴση ἀξία, ἀκόμα καί ὅταν σέ μία συγκεκριμένη περίπτωση δέν ἰσχύει σύστημα ἐπαγγελματικῆς κατατάξεως ἤ ἄλλη εἰδική διαδικασία. Ὑπέρ αὐτῆς τῆς ἀπόψεως συνηγορεῖ σαφῶς καί τό ἄρθρο 2 τῆς ὁδηγίας. Ἑπομένως, δεδομένου ὅτι ἀπαιτεῖται νά ἐπιτευχθεῖ τό ἀποτέλεσμα πού συνοψίσθη ἀμέσως ἀνωτέρω καί ἐν ὄψει τῆς σαφοῦς διατυπώσεως τῆς δευτέρας παραγράφου τοῦ ἄρθρου 1 τῆς ὁδηγίας, ἡ παράγραφος αὐτή πρέπει κατά τήν γνώμη μου νά ἐξετασθεῖ χωριστά ἀπό τήν πρώτη. Κατά τήν δεύτερη παράγραφο, «ἰδιαίτερα, ὅταν» χρησιμοποιεῖται ἕνα σύστημα ἐπαγγελματικῆς κατατάξεως, τό σύστημα αὐτό πρέπει νά βασίζεται σέ κριτήρια πού δέν δημιουργοῦν διακρίσεις. Οἱ ἐναρκτήριες ἰδίως λέξεις τῆς παραγράφου αὐτῆς ἀποτελοῦν κατά τήν γνώμη μου ἔνδειξη ὅτι σκοπός τῆς παραγράφου εἶναι ἁπλῶς ἡ διατύπωση τῆς ἀπαγορεύσεως τῶν διακρίσεων ὅταν ἡ ἀξιολόγηση τῶν θέσεων ἐργασίας γίνεται ἐπί τῇ βάσει ἑνός τέτοιου συστήματος. Σύμφωνα μέ τήν ἔκθεση τῆς Ἐπιτροπῆς (μεταξύ ἄλλων σ. 141), ὅπου ἐξετάζονται τά συστήματα αὐτά, τά κριτήρια ἀξιολογήσεως δέν εἶναι πάντοτε οὐδέτερα ὅσον ἀφορᾶ τά δύο φύλα. Ἐπί παραδείγματι, ὁρισμένες ἰδιότητες κατά τήν ἐργασία ἐνδέχεται νά περιγράφονται ὡς τυπικῶς γυναικεῖες (ὅπως εἶναι ἡ ἐπιδεξιότης, ἡ προσοχή στίς λεπτομέρειες, ἡ ταχύτης, ἡ διάθεση ἀναλήψεως ἐργασίας συνεπαγομένης μονότονη ἐπανάληψη καί οὕτω καθ' ἑξῆς) καί νά τούς ἀποδίδεται κατώτερη ἀξία σέ σύγκριση μέ τήν ἀποδιδομένη σέ «ἀνδρικές» ἰδιότητες (ὅπως εἶναι ἡ ἱκανότης χειρισμοῦ ὑλικῶν καί μηχανημάτων, ἡ σωματική δύναμη καί οὕτω καθ' ἑξῆς — βλ. ἐπίσης τήν ἔκθεση τοῦ A. W. Govers, σ. 30). Ἀπό τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ἡ δεύτερη παράγραφος ἐπιτελεῖ μία σπουδαία λειτουργία, τήν ὁποία ἐξ ἄλλου καθιέρωσε τό προαναφερθέν ψήφισμα τῶν Κρατῶν μελῶν τοῦ 1961.

Τέλος, θά ἐξετάσω ἐν συντομία ἕνα ἐπιχείρημα πού προέβαλε τό Ἡνωμένο Βασίλειο πρός ὑπεράσπισή του, σύμφωνα μέ τό ὁποῖο ἡ νομοθεσία του ὅσον ἀφορᾶ τήν «ἐργασία στήν ὁποία ἀποδίδεται ἴση ἀξία» διεσαφηνίσθη σέ μία δήλωσή του καταγραφεῖσα στά πρακτικά τοῦ Συμβουλίου. Ἡ δήλωση αὐτή ἔχει περιληφθεῖ στήν ἔκθεση γιά τήν ἐπ' ἀκροατηρίου συζήτηση, στήν ὁποία καί παραπέμπω. Τό Ἡνωμένο Βασίλειο φρονεῖ ὅτι, δεδομένου ὅτι οὔτε τό Συμβούλιο οὔτε ἡ Ἐπιτροπή προέβαλαν οἱαδήποτε ἀντίρρηση στήν δήλωση, ἡ Ἐπιτροπή δέν δύναται πλέον νά ἀσκήσει προσφυγή ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου ὡς πρός τό ζήτημα αὐτό. Ὅσον ἀφορᾶ τήν ἴδια τήν δήλωση, συμμερίζομαι τήν ἄποψη τῆς Ἐπιτροπῆς σύμφωνα μέ τήν ὁποία ἡ δήλωση αὐτή ἐξηγεῖ ἁπλῶς ὅτι, προκειμένου νά προσδιορισθεῖ ἡ ἴση ἀξία διαφορετικῶν θέσεων ἐργασίας στό Ἡνωμένο Βασίλειο, πρέπει νά χρησιμοποιεῖται ἕνα σύστημα ἐπαγγελματικῆς κατατάξεως. Ὅπως ἀνέφερα ἤδη, σ' αὐτό δέν δύναται νά ἀντιταχθεῖ καμμία ἀντίρρηση. Στήν πράξη ὅμως, ἡ δήλωση δέν καθορίζει κατά πόσο ἕνα τέτοιο σύστημα ἐξαρτᾶται ἀπό τήν συναίνεση τοῦ ἐργοδότου. Αὐτό ἰδίως τό σημεῖο εἶναι κατά τήν γνώμη μου ἀποφασιστικῆς σημασίας στήν παρούσα ὑπόθεση.

Τό ἐπιχείρημα ὅτι ἡ Ἐπιτροπή ἀπώλεσε τό δικαίωμά της νά ἀσκήσει προσφυγή δυνάμει τοῦ ἄρθρου 169, ἐπειδή παρέλειψε νά προβάλει ἀντίρρηση κατά τῆς δηλώσεως τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου, δέν δύναται νά γίνει δεκτό κατά τήν ἄποψή μου. Κατά τήν γνώμη μου, ἡ παράλειψη αὐτή τῆς Ἐπιτροπῆς δέν δύναται νά μειώσει τήν εὐθύνη της ἐκ τοῦ ἄρθρου 155 τῆς συνθήκης. Οὔτε δύναμαι νά δεχθῶ τό ἐπιχείρημα ὅτι τό Ἡνωμένο Βασίλειο δύναται νά ἐπικαλεσθεῖ τήν δήλωση κατά τήν ἑρμηνεία τῆς ἐν λόγω διατάξεως.

Ὅπως ἐδέχθη ἐπανειλημμένως τό Δικαστήριο (ἐπί παραδείγματι στήν ὑπόθεση 39/72, *Ἐπιτροπή* κατά *Ἰταλίας,* Jurispr. 1973, σ. 115, σκέψη 22), μία τέτοια δήλωση, στήν ὁποία προβαίνει ἕνα Κράτος μέλος προκειμένου νά καταγραφεῖ στά πρακτικά τοῦ Συμβουλίου κατά τήν λήψη μιᾶς ἀποφάσεως, δέν δύναται νά μεταβάλει τόν ἀντικειμενικό σκοπό τῶν κοινοτικῶν κανόνων πού θεσπίζονται μέ τήν κοινοτική ἀπόφαση.

7. Συμπέρασμα

Κατά συνέπεια, φρονῶ ὅτι ἡ προσφυγή τῆς Ἐπιτροπῆς εἶναι βάσιμη καί ὅτι ἑπομένως τό Δικαστήριο δύναται νά ἀναγνωρίσει ὅτι παραλείποντας νά θεσπίσει τίς νομοθετικές, κανονιστικές ἤ διοικητικές διατάξεις, ἡ λήψη τῶν ὁποίων, ἐν ὄψει τῆς νομολογίας τοῦ Δικαστηρίου ὡς πρός τό ἄρθρο 119 τῆς συνθήκης, ἐπιβάλλεται ἀπό τήν ὁδηγία 75/117/ΕΟΚ, τῆς 10ης Φεβρουαρίου 1975, καί οἱ ὁποῖες ἀπαιτοῦνται προκειμένου νά ἐξασφαλισθεῖ ὅτι σέ κάθε περίπτωση παρέχεται ἴση ἀμοιβή γιά ἐργασία στήν ὁποία ἀποδίδεται ἴση ἀξία σύμφωνα μέ τό κοινοτικό δίκαιο, τό Ἡνωμένο Βασίλειο παρέβη τίς ὑποχρεώσεις πού ὑπέχει ἐκ τῆς ὁδηγίας αὐτῆς. Τό Ἡνωμένο Βασίλειο πρέπει ἐπίσης νά καταδικασθεῖ στά δικαστικά ἔξοδα.